

FI lausuntopyyntö VV

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Huittisten kaupunki	Katariina Koivisto	katariina.koivisto@huittine.n.fi	27.3.2017	Kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

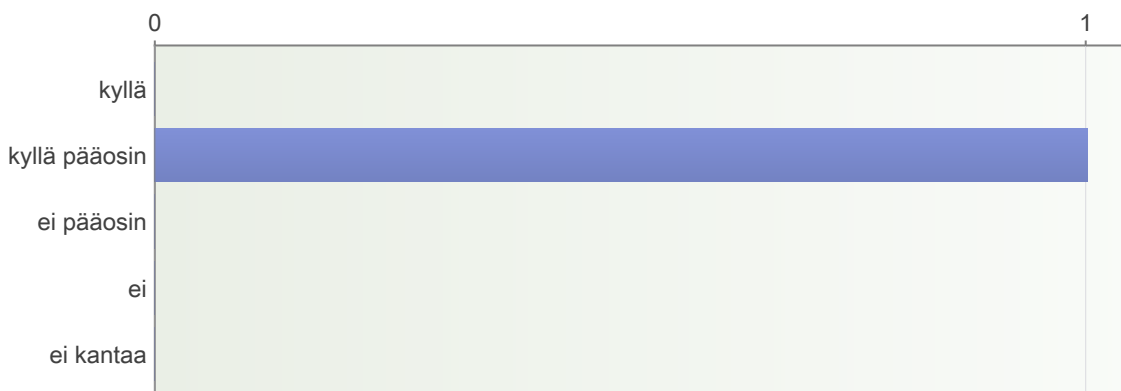
Vastaajien määrä: 1

- Maakuntauudistus ja siihen liittyvä sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapaus voivat parantaa asiakkaan mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan palveluja ilman resurssipulasta johtuvaa viivytystä. On kuitenkin mahdollista, että monimutkaisesta valinnanvapausjärjestelmästä hyötyisivät eniten koulutetut, hyvätuloiset ihmiset, jotka osaavat sitä käyttää. Toisaalta on ilmeistä, että heikommassa asemassa olevat moniongelmaiset ja oikeuksistaan vähemmän tietoiset asiakkaat hyötyvät valinnanvapaudesta vähemmän.

Miten valinnanvapauslaki vaikuttaa alueellisesti, on vaikea tarkkaan arvioida ja jää nähtäväksi miten palvelutarjontaa lopulta syntyy esimerkiksi harvaan asutuille seuduille. On kuitenkin odotettavissa, että suoran valinnan palvelut keskittyvät tiheimmin asutuille kaupunkiseuduille.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

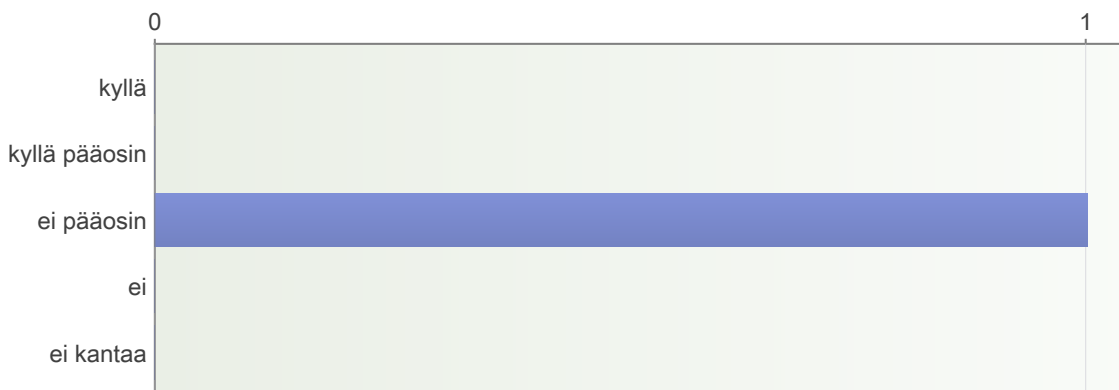
- Asiakkaan itsemääräämisoikeus palvelujen käytössä voi lisääntyä etenkin niiden asiakkaiden osalta, jotka eivät mm. taloudellisen tilanteensa vuoksi ole voineet valita palvelun tuottajaa yksityisiltä markkinoilta. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa tulevat myös olemaan hyvät alueilla, jonne palvelutuotantoa tulee keskittymään.

Kuten edellä on jo tuotu esille, laaja-alaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja käyttävien sekä erityisryhmien mahdollisuudet vaikuttaa omiin palveluihinsa tarkoituksenmukaisella tavalla laki-luonnoksessa esitetystä valinnanvapausjärjestelmässä, on kuitenkin kyseenalainen. Kaikilla ei ole kykyä ja jaksamista perehtyä monimutkaiseen valinnanvapausjärjestelmään.

Lausuttavana olevan lakiluonnoksen perusteella jää epäselväksi, mitkä palveluista ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä palvelut liikelaitoksessa. On myös mahdollista, että lakiluonnokseen kirjattu liikelaitoksen kieltä tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluja voi lain tarkoituksen vastaisesti hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuutta. Liikelaitoksen rooli suunnitellussa palvelujärjestelmässä on vaikea.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

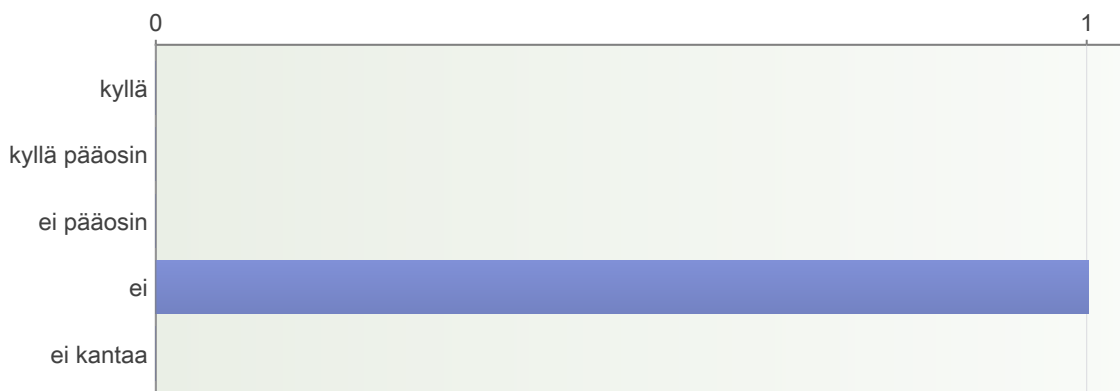
Vastaajien määrä: 1

- On todennäköistä, että alueellisia eroja palvelujen saatavuudessa edelleen on ja todellinen valinnan mahdollisuus syntyy ainoastaan riittävän tiheästi asutuilla alueilla. Jotta valinnanvapautta voi käyttää, tulee asiakkaalla myös olla riittävästi informaatiota käytettävissään ja tähän nähden palveluista tiedottamisella on suuri merkitys. Asiakkaalla tulee myös olla kykyä tehdä etunsa mukainen valinta. Riskinä on, että asiakkaan valintaa ohjaavat irrelevantit ulkoiset vaikuttimet, jotka eivät palvele asiakkaan etua. Ovatko tarjolla olevat palvelut asiakkaan tilanteeseen sopivia ja toimivatko ne tar-koituksenmukaisella tavalla yhteen, jää lakiluonnoksen perusteella avoimeksi.

On todennäköistä, että työterveydenhuollon palveluja tällä hetkellä käyttävistä henkilöistä ainakin osa siirtyy käyttämään valinnanvapauden piirissä olevia palveluja.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksessa ei ole elementtejä, jotka erityisesti tukisivat nykyistä enemmän laaja-alaisten palvelukokonaisuuksien yhteensovittamista. Palvelujen tuottajien määrä lisääntyy ja kokonaiskuvan muodostaminen todennäköisesti vaikeutuu. Maakunnan eli palvelujen järjestäjän vaikutusmahdollisuudet monituottajaisen palveluketjun hallintaan ovat nykyistä julkista palveluntuottajaa (kunnat, sairaanhoitopiirit) heikommat.

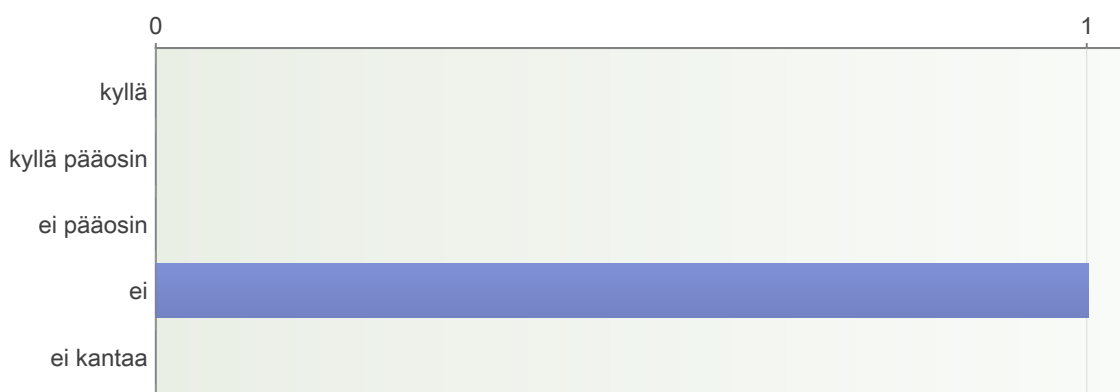
Lakiluonnoksessa edellytetään maakunnan huolehtivan laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Maakunnan mahdollisuudet ohjata kaikkia tuottajia ovat kuitenkin suunnitellussa järjestelmässä rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisiin meneviä sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottaja-korvausten erityisehtoja. Palveluketjujen toteutumisen valvonta- ja seurantamahdollisuudet ovat myöskin rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Lisäksi suunniteltu maksusetelijärjestelmä pirstaloi ja vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. On myös ilmeistä, että sopimusten ja tuottajien valvonta tulisivat edellyttämään runsaasti asiantuntijaresursseja hallintoon, ja tämä edellyttäisi henkilökuntasiiirtoa palveluista byrokraatiaan.

Myöskään tietojärjestelmät eivät tule olemaan valmiita lain suunniteltuun voimaantuloon mennessä ja tähän nähden tietoa ei tule olemaan tarkoituksenmukaisella tavoin ja riittävästi käytettävissä asiakkaiden edun vaatimalla tavoin.

Näyttääkin ilmeiseltä, että suunnitellussa aikataulussa ja laajuudessa toteutuva valinnanvapausuudistus tulisi ennemminkin vaarantamaan palvelujen integraation kuin parantamaan sitä.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On erittäin todennäköistä, että palvelujen kustannukset nousevat. Palvelujen järjestämisen ja tuotantoketjujen toimivuuden takaavan ICT-järjestelmän on arvioitu maksavan satoja miljoonia ja sen toteutusaikataulu on avoin. Valinnanvapauden myötä hoitoon pääsyä rajoittavat tekijät vähenevät, joka sinänsä myönteisten vaikutusten lisäksi myös lisää kustannuksia. Valinnanvapausuudistuksen monituottajamallin toteutus näyttää kuvauksen perusteella lisäävän hallinnon tehtäviä järjestämisen ja tuottamisen jokaisella portaalla.

Kustannusten kasvu on ilmeistä myös suun terveydenhuollossa. Lisäksi on todennäköistä, että julkisesti rahoitettuja suoran valinnan muihin palveluihin tulee uusia käyttäjiä henkilöistä, jotka aiemmin ovat hankkineet kyseiset palvelut omalla kustannuksellaan yksityissektorilta tai työterveyshuollosta. On myös ilmeistä, että henkilökohtaisesta budjetista aiheutuu riski kustannusten kasvulle.

Kustannukset saattavat laskea pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna uusien palveluinnovaatioiden kautta sekä palveluohjauksen ja palvelujen priorisoinnin onnistuessa. Tähän pääsemiseksi ei kuitenkaan tarvita nyt suunnitellulla tavoin toteutettua valinnanvapausjärjestelmää.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden lisääminen nykyisestä on kannatettavaa. Lakiluonnokseen kirjatut säännökset palvelujen järjestämistavoista kaventavat kuitenkin merkittävästi maakunnan mahdollisuuksia käyttää itsehallinnollista päätösvaltaa eivätkä anna järjestäjälle tarvittavaa liikkumavaraa palvelujen toteuttamiseen. Lakiluonnokseen sisältyvät lukuisat asetuksenantovaltuudet antavat mahdollisuuden maakunnan itsehallinnon kaventamisen entisestään. Maakunnilla tulisi olla lakiluonnoksessa esitetyä laajemmat mahdollisuudet päättää keinoista, joita käyttää esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sote-uudistuksen myötä muodostuva palvelukokonaisuus rakentuu maakunnan itsehallinnon varaan.

Rahoitusvastuu sotepalveluista olisi lakiluonnosten perusteella kuitenkin valtiolla. Valinnanvapauden piiriin kuuluvien palvelujen osalta kansanvaltaisuuden tulisi toteutua maakunnan itsehallinnon ja maakuntavaltuuston päätöksenteon kautta. Jotta maakunnan kansanvaltaisuus ulottuisi valinnanvapausjärjestelmään kuuluviin palveluihin, tulisi maakunnalla olla niihin päätösvaltaa järjestämisvastuun keskeisiltä osilta.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

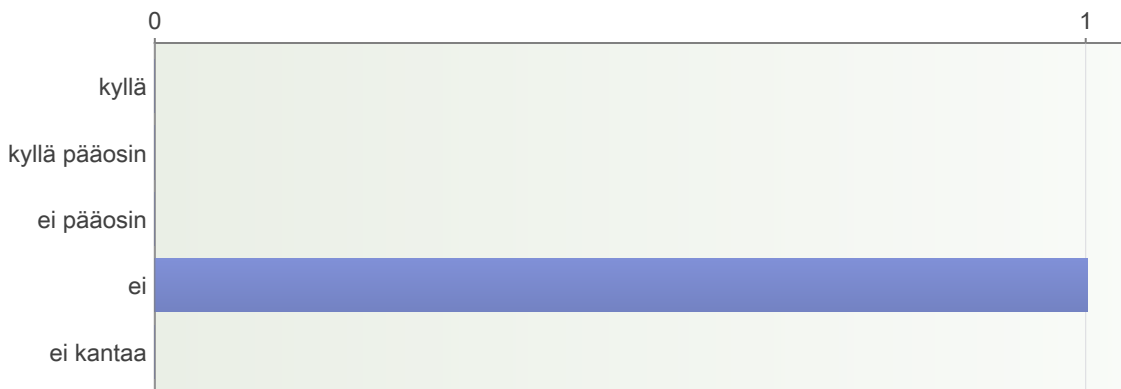
- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita.

Uudistuksessa palveluista saatava korvaus on tuottajalle ennalta määrätty palvelujen järjestäjän toimesta. Tämä edistää toimintatapojen muutosta ja uusia innovaatioita siinä mielessä, että malli edistää tuottajia pienentämään tuotantokustannuksia riittävän voittomarginaalin saavuttamiseksi.

Uudistuksen myötä sote-palveluihin tuleva kilpailuasetelma kannustaa myös julkisia palveluntuottajia mainonnan ja markkinoinnin segmentointiin ja uusien digitalisoitujen palvelujen käyttöönottoon.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

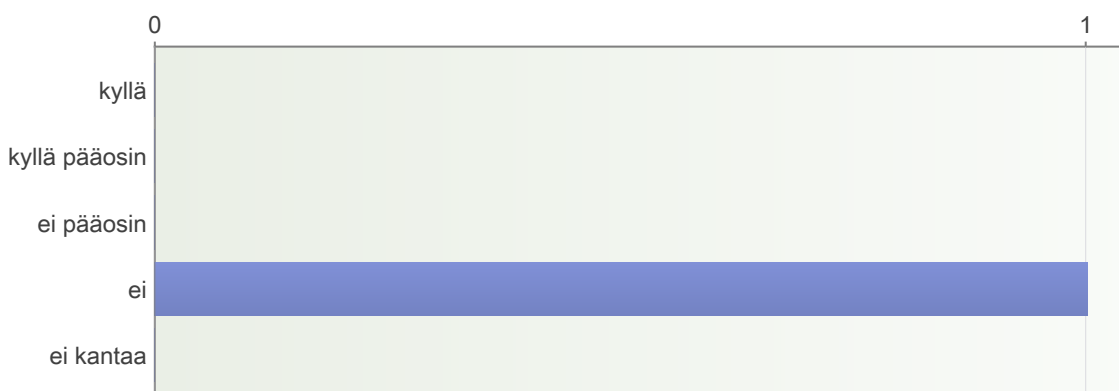
- Laajennettuun perustasaan esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista.

Sote-keskuksille annettaisiin oikeus tehdä näiden palvelujen osalta hallintopäätökset. Epäselvää on, olisiko sote-keskuksen annettava lyhytaikaisia palveluja asiakkaalle myös maakunnan liikelaitoksen tekemän palveluntarpeen arvioinnin perusteella. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista ja voi johtaa päällekkäisiin palvelurakenteisiin ja hidastaa oikeanlaista avun saamista.

Säännös jättää maakunnalle mahdollisuuden määritellä suoran valinnan palvelujen sisältöä tarkemmin omissa sopimuksissaan palveluntuottajien kanssa, ellei pykälään liittyvää asetuksenantovaltuutta käytetä. Alueellisiin markkina- ja muihin olosuhteisiin liittyvä maakuntien itsehallinnon mahdollistaminen suoran valinnan piiriin kuuluvien palvelujen määrittelemisessä on tarkoituksenmukaista. Jos asiasta säädetään asetuksella, maakunnan rooli suoran valinnan palvelujen osalta kaventuu lähes pelkästään rahoittajan rooliksi.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

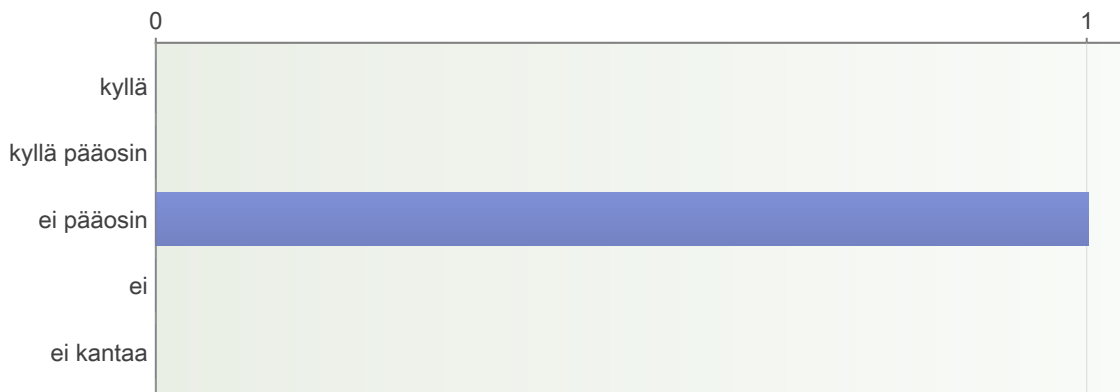
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestäjällä ei maksusetelijärjestelmässä ole käytännössä kuin jälkikäteisseurannan mahdollisuus. Tuottajien ohjaaminen vaatisi käytännössä koko palveluketjun jatkuvaa seurantaa eikä se suunnitelussa järjestelmässä ole mahdollista. Kun asiakas voi käyttää valinnanvapauttaan laajasti kaikkien niiden palveluntuottajien välillä, jotka ovat rekisteröityneet valtakunnalliseen palveluntuottajarekisteriin, on käytännössä mahdotonta, että edes maksusetelin antanut sote-keskus tai suunhoidon yksikkö pystyisi tehokkaasti kantamaan kokonaisvastuun asiakkaan palvelujen laadusta, saati että asiakasta vielä 'kauempana' oleva maakunta pystyisi käyttämään tehokkaasti ohjaus- ja vaikuttamismahdollisuuksiaan maksusetelillä palveluja tuottavaan nähdessä. Maakunta ei myöskään voi estää asiakasta valitsemasta mielestään "huonoa" palveluntuottajaa, jos tämä on valtakunnallisessa palveluntuottajarekisterissä.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Velvollisuus maksusetelien antamiseen saattaa vaikuttaa tuottajien halukkuuteen perustaa sote-keskuksia. Maksuseteli lisää suoran valinnan palvelun tuottajan riskiä ja sitä kautta korottaa hintaa, jolla palveluja ollaan valmiita tuottamaan.

Luonnoksen mukaan sote-keskusta ylläpitävä palveluntuottaja on vastuussa palveluketjussa tapahtuneista virheistä ja tämä vastuu koskee myös sote-keskuksen myöntämällä maksusetelillä toisen palveluntuottajan tuottamaa palvelua. Sote-keskuksella ei juurikaan ole mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

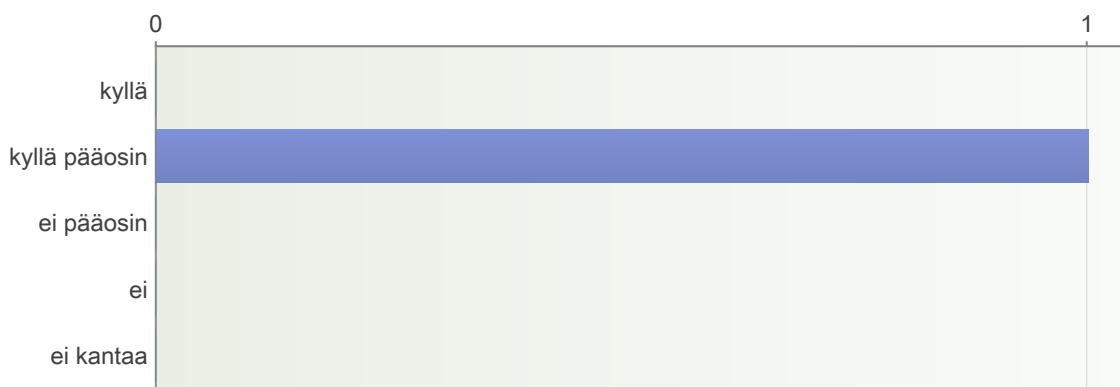
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen, kun hänellä on riittävästi tietoa omasta tilanteestaan ja palvelun tarpeestaan, tietoa tarjolla olevista palveluista, kykyä arvioida ja verrata keskenään palveluja ja niiden laatua sekä kykyä tehdä etunsa mukaisia valintoja tarjolla olevista palveluista.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

27. Vapaamuotoiset huomiot.

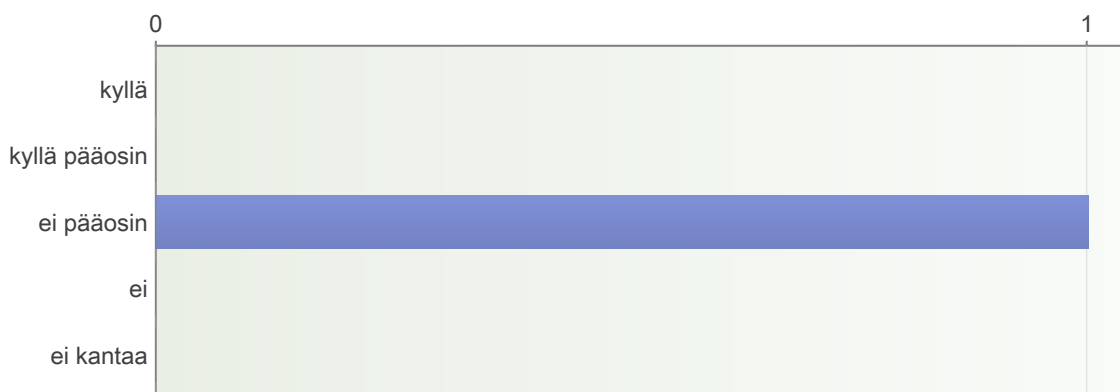
Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa on varsin selkeästi ilmaistu periaatteet asiakkaan oikeudelle valita maakunnan liikelaitoksen toimipiste, josta saa tarvitsemansa liikelaitoksen tuotettavaksi säädetyt palvelut.

Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

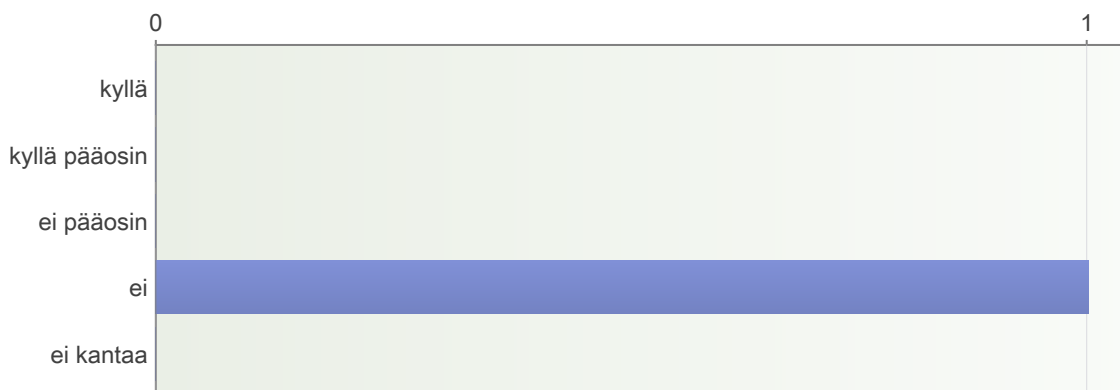
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisää asiakkaiden valinnanvapautta huomattavasti. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään eli kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaisia palveluja hän on oikeutettu saamaan. Maakunnan tulisi voida asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelin palveluntuottajille. Nykyisessä palvelusetelijärjestelmässä kunta asettaa palveluntuottajan hyväksymiskriteerit.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

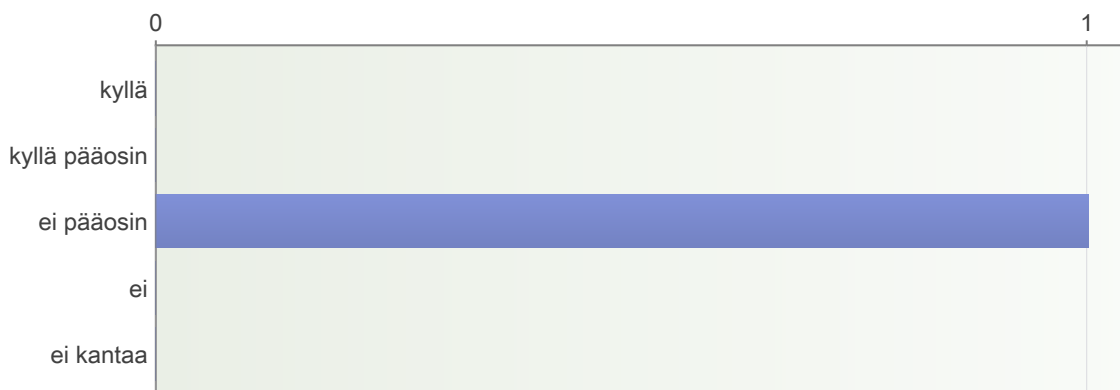
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Lakiluonnoksessa jää epäselväksi maakunnan liike-laitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisten ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palvelutuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhdet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.

Perusoikeusnäkökulmasta on tärkeää, että palveluiden tuottaminen säilyy sekä asiakkaiden että tehtävien hoitamisesta vastaavien toimijoiden kannalta asianmukaisena ja toimivana kokonaisuutena. Maakunnan tulisikin voida asettaa hyväksymiskriteerit asiakassetelin palveluntuottajille.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

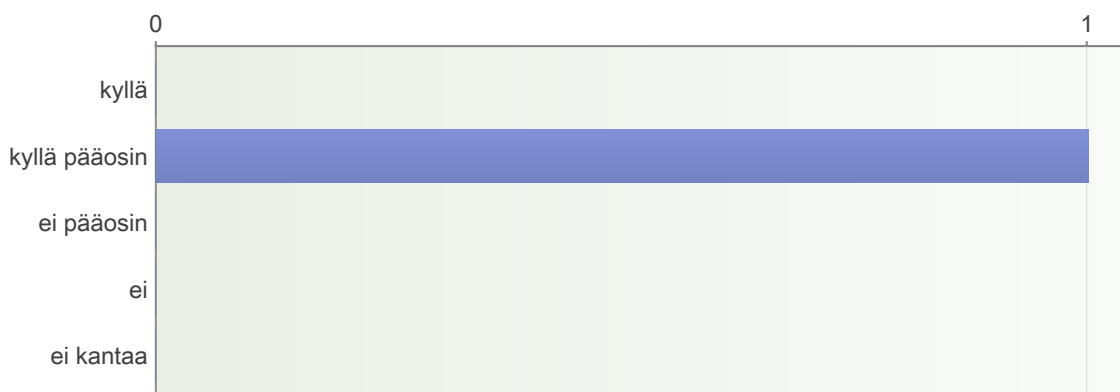
Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien päätöksentekoa esitetään voimakkaasti rajoitettavaksi. Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta maakuntien itsehallinnollisen aseman ja niissä vallitsevien erilaisten olosuhteiden vuoksi.

Asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaista budjettia koskevat säännökset antavat lähtökohtaisesti asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteuttamiseen. Kuitenkin se, että asiakkaalla ei olisi henkilökohtaisen budjetin valittuaan miltään osin mahdollisuutta saada palveluja maakunnan liike-laitoksen tuottamana, voi asiakkaan palvelujen toteuttamisen kannalta osoittautua epätarkoituksenmukaiseksi.

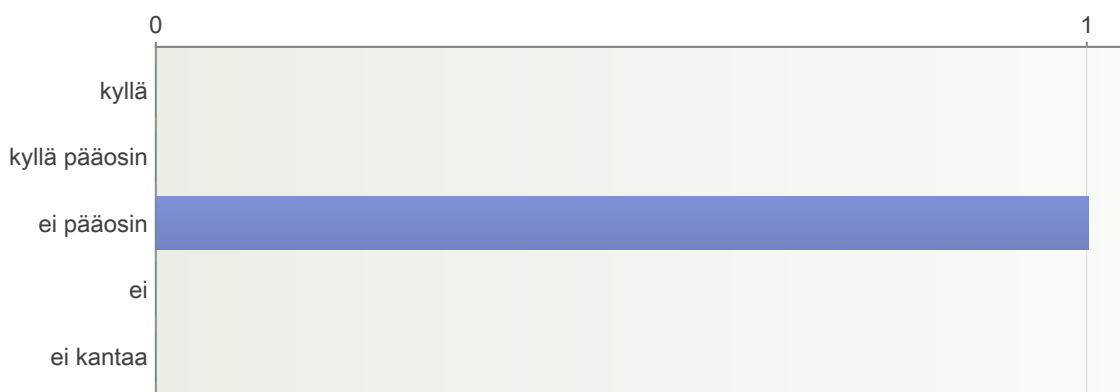
Henkilökohtaista budjettia koskevat pykälät ovat kuitenkin liian velvoittavia. Käytännössä menettely tarkoittaa sitä, että tähän ryhmään kuuluvalla asiakkaalla on aina pystyttävä selvittämään julkisesti tuotetusta hoidosta aiheutuvat kustannukset ja tarjottava tähän perustuva henkilökohtainen budjetti. Tämän lisäksi henkilökohtaisen budjetin käyttö ja siihen liittyvä yksityiseen tuotantoon perustuva palvelukokonaisuus tulee suunnitella yhdessä asiakkaan kanssa. Menettely on erittäin raskas ja kallis.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti).

Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

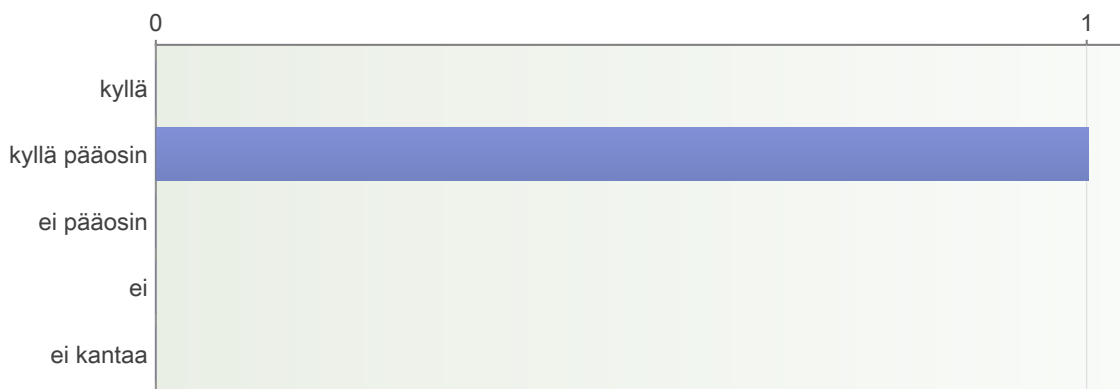
- On perusteltua säätää yhdenmukainen toimintamalli tilanteisiin, joissa asiakkaan ymmärrskyvyssä, tahdonmuodostuksessa tai -ilmaisussa on säännöksessä esille tuotuja ongelmia. Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei kuitenkaan sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Asian jatkovalmistelussa tuleekin realistisesti arvioida lakimuutoksen kustannusvaikutukset.

Jos potilas- ja asiakaslaissa tullaan luonnoksessa esitetyn mukaisesti säätämään, että myös ilmoituksen tekijällä on muutoksenhakuoikeus asiakkaan päätöksentekoa tukevaa henkilöä koskevassa asiassa, on perusteltua säätää ilmoituksen tekijän oikeudesta saada tieto niistä asiakasta koskevista välttämättömistä arkaluonteisista tiedoista jotka ilmoittajalle on tälle annettavan muutoksenhakuohjauksen yhteydessä ilmoitettava.

Lakiluonnoksen perusteella jää tarkentumatta, mikä on henkilökohtaisen budjetin saavan henkilön oma osuus palvelujen tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

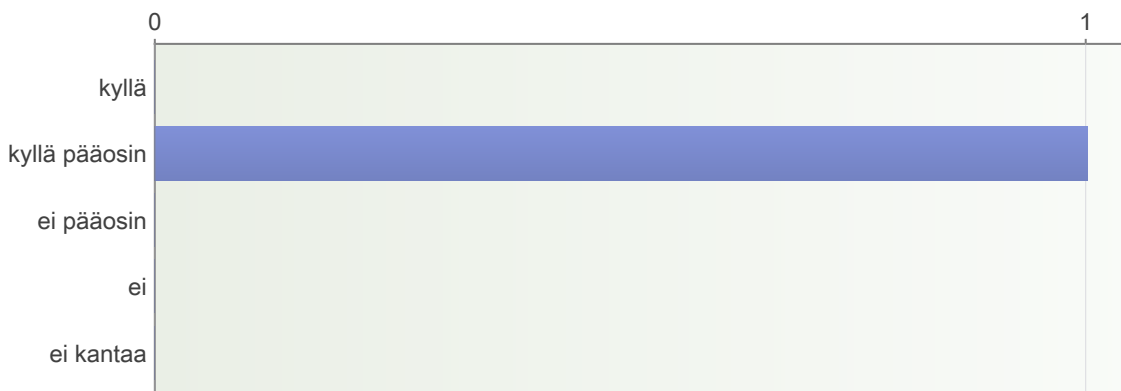
Vastaajien määrä: 1

- Tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettely aiheuttaa maakunnalle hallinnollista taakkaa ja edellyttää uudenlaista sopimusoikeudellista osaamista. Uudistus toimeenpano ehdotetussa aikataulussa tarvittavien tiedolla johtamisen välineiden ja tietojärjestelmien puuttuessa synnyttää väistämättä myös ylimääräisiä kustannuksia.

Lakiluonnoksen 33 §:n sanamuodon mukaan hyväksyminen suoran valinnan palveluntuottajaksi olisi tehtävä, jos 1) palveluntuottaja on valtakunnallisessa palveluntuottajien rekisterissä ja lähtökohtaisesti liittynyt kantapalveluihin, 2) valinnanvapauslain asettamat asiakkaan kielelliset vaatimukset toteutuvat palveluntuottajan toiminnassa ja 3) palveluntuottaja toiminta täyttää maakunnan asettamat lakia tiukemmat ehdot. Luonnostelun perusteella maakunnalla ei siten olisi oikeutta olla hyväksymättä suoran valinnan palveluntuottajaa sen toimintaan ja toimitiloihin mahdollisesti kohdistuneessa tarkastuksessa havaittujen epäkohtien perusteella. Olisi perusteltua, että hyväksymisen kriteereiksi lisättäisiin ainakin, ettei mahdollisesti tehdyssä tarkastuksessa ole havaittu asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia tekijöitä. Lisäksi voisi harkita, onko lainkohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin syytä kirjata viittaus vielä luonnoksen asteella olevan palveluntuottajalain 23 §:n 2 momenttiin, joka velvoittaa julkisen palvelun järjestäjän ilmoittamaan valvontaviranomaiselle mm. niistä puutteellisuuksista tai epäkohdista, jotka se on saanut tietoonsa sotepalvelun tuottajan toiminnassa ja palveluissa.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

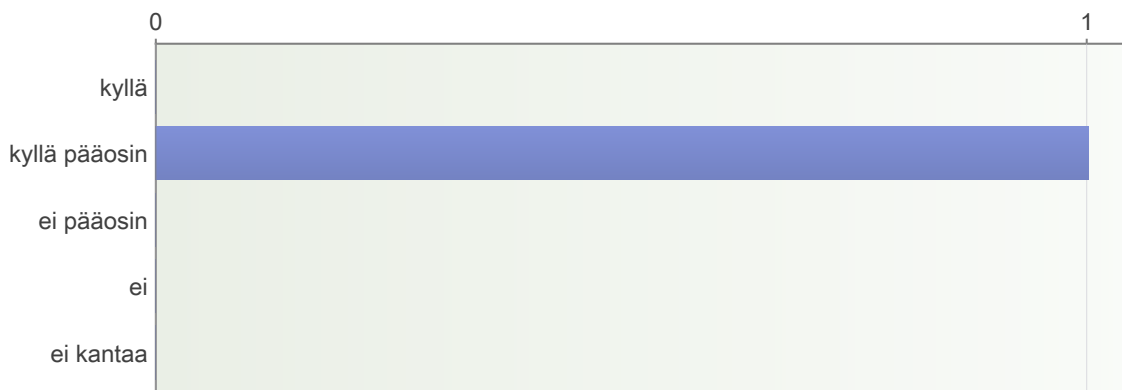
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksu- ja asiakassetelillä sekä henkilökohtaisen budjetilla palveluja tuottavat eivät tee sopimuksia setelin tai budjetin myöntävän tahon kanssa. Lainsäädännössä olisi tärkeää olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua em. palveluntuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

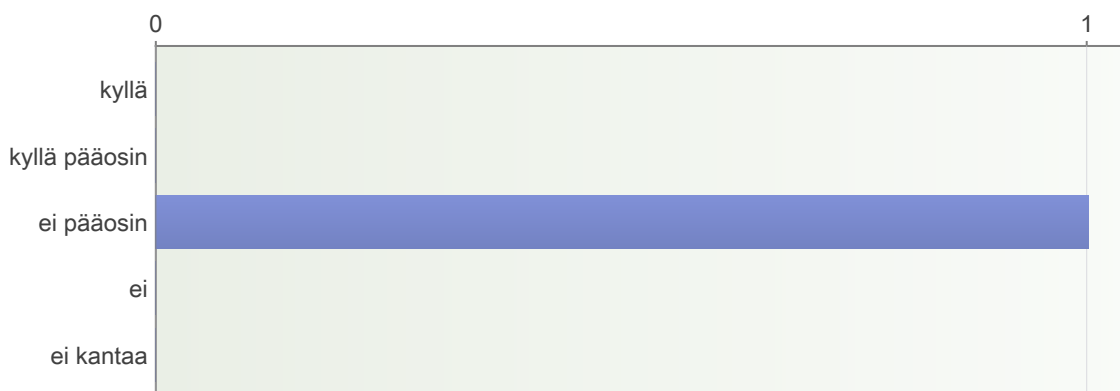
- Säännökset ovat uudistuksen tavoitteiden kannalta perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia. Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille maakunnan asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia eh-toja ja tarvittaessa muuttaa niitä on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia.

Suoran valinnan palvelujen tuottamista koskevan 41 §:n 3 momentin yksityiskohtaisia perusteluja koskien suoran valinnan palvelujen hankkimista myös muilla tavoin toisilta palvelujen tuottajilta voisi täsmentää. Palveluntuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Tuottajien velvoitteet karsivat jo toimivia yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä valmiuksista ja raportointivelvoitteesta.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

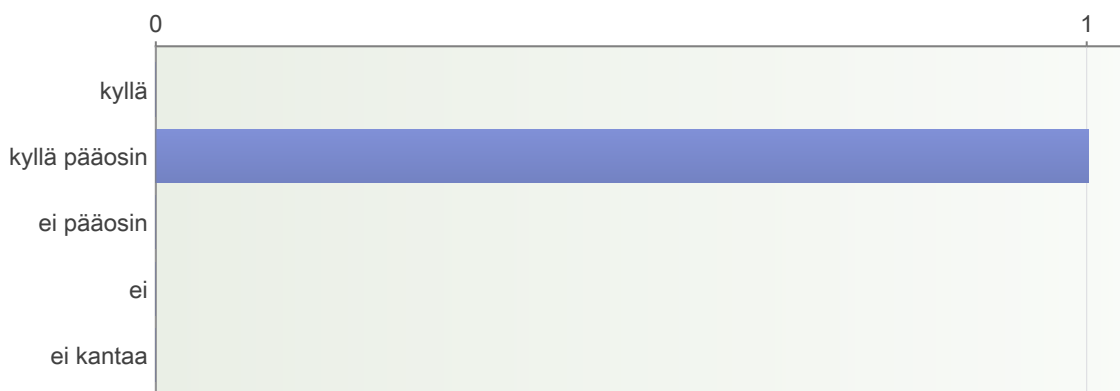
Vastaajien määrä: 1

- Kiinteä tarveperusteinen maksu tuottajalle on periaatteessa hyvä määräytymisperuste, mutta jos tarvekertoimet ovat puutteellisia, tämä voi käytännössä kannustaa tuottajaa ohjaamaan suuria kustannuksia tai niiden riskiä aiheuttavia asiakkaita liikelaitoksen tai toisen suoran palvelun tuottajan hoidettavaksi. Määräytymisperuste voi myös kannustaa kohdennettuun asiakashankintaan.

4/5 kiinteän osan sitominen ehdottomaksi kiinteän korvauksen minimitasoksi ei ole tarkoituksenmukaista.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

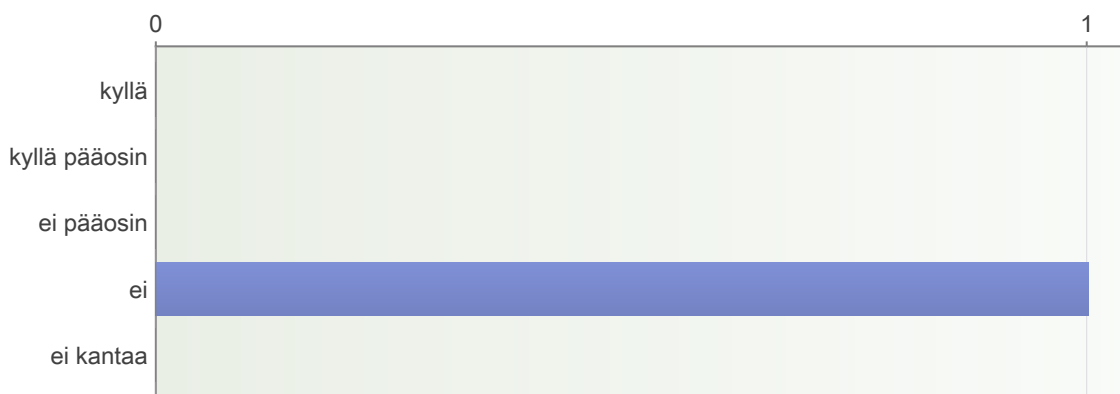
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On perusteltua, että maakunnan on lakiluonnoksen 56 §:ssä esitetty mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa. Jää kuitenkin lakiluonnoksen perusteella epäselväksi, miten tarkoitetut muut korvaukset toteutetaan.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika. Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle.

Lakiluonnoksessa säädetään 1. ja 2. vaiheessa tapahtuvasta vaiheistuksesta, mutta tosiasiallisesti lain voimaantulossa ei ole lainkaan vaiheistusta. Lain siirtymäsäännökset ja niiden perustelut ovat risti-riitaisia. Kahden vuoden siirtymäaika 31.12.2020 saakka maakunnan yhtiöiden perustamisessa ei ole aito siirtymäaika, jos yksityiset sote-keskukset ja suun hoidon yksiköt ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2019.

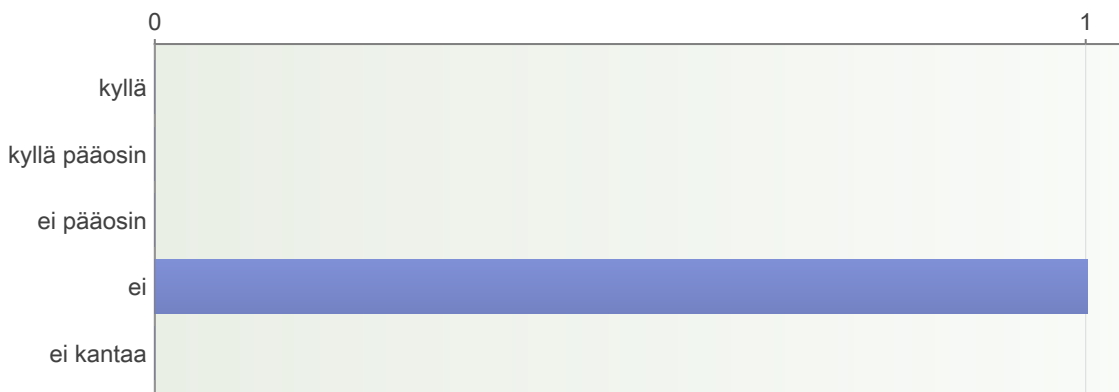
Perusteltua on ottaa valinnanvapausmalli käyttöön asteittain ja samanaikaisesti koko maassa niin yksityisen kuin julkisomisteisen tuotannon osalta. Tämän hallituksi toteuttamiseksi valinnanvapaus ja sen edellyttämä tuotannon yhtiöittäminen tulisi toteuttaa perustasoon kuuluvissa sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palveluissa ja suunhoidon perustason palveluissa aikaisintaan 1.1.2021 alkaen ja laajennettuun perustasoon kuuluvissa palveluissa 1.1.2023. Siirtymäkauden aikana palvelusetelin käytön laajentamisella ja henkilökohtaisen budjetin pilotoinnilla voidaan hankkia kokemuksia valinnanvapauden lisäämisestä. Näin ollen yhtiömuotoisen toiminnan täysimittaiselle organisoinnille varattaisiin aikaa vuoden 2022 loppuun.

Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelu voi käynnistyä vasta lainsäädännön toiminnallisten yksityiskohtien selkiytyttyä. Tietojärjestelmämuutosten hallittu toimeenpano edellyttää selkeää vastuunjakoa sekä riittävää aikataulua. Laajojen tietojärjestelmämuutosten toimeenpano ja käytönnotot edellyttävät kokemusten perusteella n. 3-5 vuoden siirtymäaikaa.

Jos laki tulee voimaan annetussa aikataulussa, maakunnan täytyisi aloittaa merkittäviä valinnanva-pauteen liittyviä valmistelutoimia jo vuonna 2018. Tällaisia olisivat mm. suoran valinnan palvelun-tuottajien ilmoittautumisten vastaanottaminen vähintään 6 kk ennen lain voimaantuloa, ja asiakkaille valinnanvapaudesta informointi 2 kk ennen lain voimaantuloa. Myös palveluntuottajien kanssa tehtävät sopimukset sekä samalla myös hyväksymiskriteerit ja hinnoitteluperusteet olisi oltava mää-riteltyinä vähintään puoli vuotta ennen lain voimaan tuloa. Samoin asiakasaseteleihin ja erityisesti henkilökohtaiseen budjettiin liittyen täytyisi tehdä kriteeristöjä, päätöksiä palveluista joissa asiakas-seteli otettaisiin käyttöön, huolehtia maksatusjärjestelmistä jne. jos mallit otetaan käyttöön heti vuoden 2019 vaihteessa. Aikataulua ei ole mahdollista toteuttaa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suunniteltu asiakkaan laajaan valinnanvapauteen pohjaava monituottajamalli heikentää maakunnan mahdollisuuksia käyttää järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa ja toteuttaa järjestämisvastuutaan. Uudistuksen vaiheistettu tai muutoin pidemmälle aikavälille ulottuva voimaantulo olisi tarkoituk-senmukaisempi uuden järjestelmän hallitun käyttöönoton kannalta.

Valinnanvapauslakiluonnoksen säännökset eivät myöskään anna vastausta siihen, miten maakunta voisi varmistua, että valinnanvapaustuottajat toimivat sekä kustannustehokkaasti että yksilön tarpei-den näkökulmasta yhdenvertaisesti ja lainsäädännön tarkoittamalla tavalla. Luonnoksen perusteella sote-palvelutuotannosta ja rahoitusjärjestelmästä tulee ilmeisen moniportainen ja monisyinen. Maa-kunnan järjestämisvastuun ja talouden osalta malli on kokonaisuudessaan vaikeasti hallittavissa.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitys saattaisi antaa täydellisesti onnistuessaan edellytykset aitojen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiselle. Onnistumisen edessä on kuitenkin monia kysymysmerkkejä ja uhkia joita myös lakiluonnoksen esitöissä on tuotu esille. On todennäköistä, että terveydenhuollon markkinat syntyvät suuriin väestökeskuksiin, mutta ei haja-asutusalueille.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienten toimijoiden markkinat ovat todennäköisesti maksusetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuotettavissa palveluissa ja alihankintaketjuissa.

Todennäköisesti erityisesti pienemmillä paikkakunnilla pienet palveluntuottajat saattavat perustaa yhdessä suoran valinnan palveluja tuottavan sote-keskuksen. Todennäköistä kuitenkin on, että mit-takaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet.

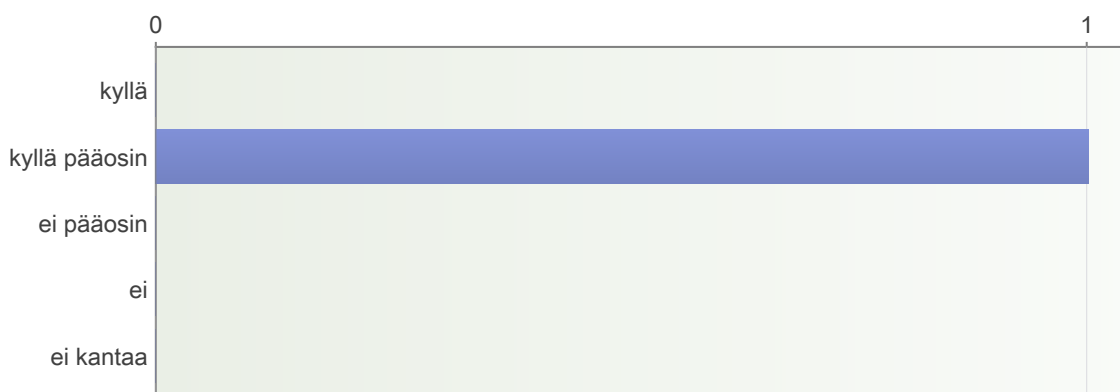
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua. Ei ole olemassa vertailupohjaa sille, miten nyt arvioitavana olevan uudistuksen kokonaisvaikutukset tulevat olemaan ja missä määrin mm. mainonta ja markkinointi ohjaavat asiakkaiden valintoja mahdollisesti myös epätarkoituksenmukaiseen suuntaan. Perusteltua olisi edetä rauhallisesti uu-distuksen kanssa, kokeilla valinnanvapauden erilaisia toteutustapoja ja myös hyödyntää uudistuk-sessa parhaillaan käynnissä olevien kokeilujen tuloksia.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

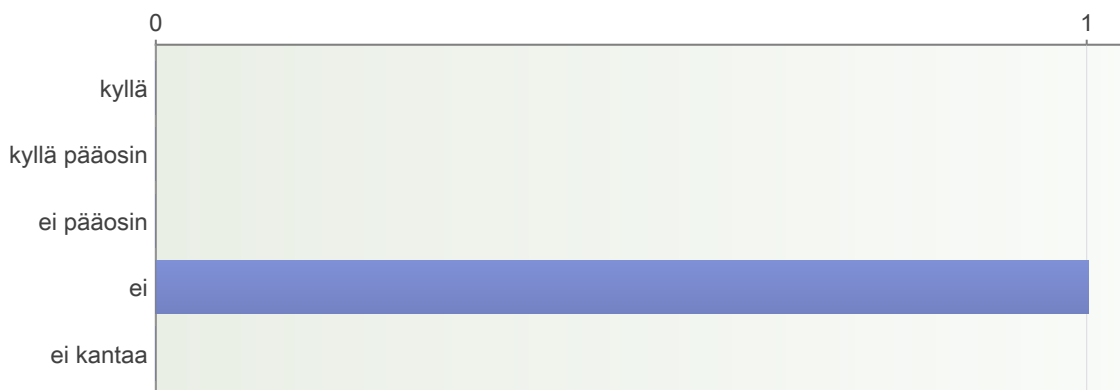
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon palvelujen saatavuus todennäköisesti paranee ja kysyntä lisääntyy uudistuksen myötä. Maantieteellinen keskittyminen näyttää kuitenkin ilmeiseltä. Toisaalta uudistus aiheuttaa suuren todennäköisyyden kustannusten kasvulle, jos ja kun asiakkaalla on mahdollisuus valita yksityisen ylläpitämä suunhoidon yksikkö samalla asiakasmaksulla, kun saisi julkisesti tuotetun palvelun.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen vaikutuksia ei ole otettu huomioon riittävästi vaikkakin myös riskejä on positiivisten vaikutusten lisäksi nostettu esille arvioinnissa. Koska lakiuudistus on vielä keskeneräinen ja sää-döksiin tulevat muutokset ovat jatkovalmistelussa mahdollisia ja jopa todennäköisiä, ei vaikutustenarviointia voida pitää riittävänä. Onnistunut ja varteenotettava vaikutusten arviointi edellyttäisi kokeiluja, joissa erilaisia valinnanvapausmekanismeja voitaisiin aidosti testata

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen merkittävin vaikutus kuntiin ja kuntayhtymiin on yhtiöittämisvelvoite. Kuntien näkö-kulmasta valinnanvapauden toteutuminen tulee myös vaikuttamaan kuntien omistamien sote-kiinteistöjen käyttötärpeeseen ja tätä kautta vaikutukset heijastuvat kuntatalouteen.

Valinnanvapauden toteuttaminen kiireellä ja hallitsematta lisää riskiä epäonnistua kustannusten kasvun hillinnän tavoitteessa.

Huittisten kaltaisten seutukaupunkien elinvoimaan valinnanvapauden toteuttamiselle voi olla negatiivinen merkitys, jos sote-tuotantomarkkinat ja sitä kautta sote-alan osaamista ja työpaikkoja keskittyy entistä enemmän vain maakuntakeskuksiin. Tällöin sekä yksittäisten ihmisten (perheiden) ja yritysten sijoittumis- viihtymis- ja turvallisuusasiat voivat seutukaupungeissa heiketä ja seutukaupunkien mahdollisuus toimia

elinvoiman edistämiseksi vaikeutua.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa esitellyn valtakunnallisten tiedonhallintapalvelujen toteuttaminen on uudistuksen onnistumisen kannalta elintärkeää. Tietojen on siirryttävä operatiivisesta järjestelmästä toiseen joustavasti ja tietoturvallisesti.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.